

Ulkoasiainministeriö
Eurooppa-osasto
EUR-40 Niemenmaa Katariina

E-KIRJE
23.03.2010
JULKINEN

UM2010-00547

EDUSKUNTA
Suuri valiokunta]
Ulkoasiainvaliokunta

Viite

Asia

EU; E-kirje; Kroatian ja muiden Länsi-Balkanin maiden EU-lähentymisen tilanne

U/E-tunnus:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys Kroatian ja muiden Länsi-Balkanin maiden EU-lähentymisen tilanteesta.

Osastopäällikkö

Päivi Luostarinen

LIITTEET UM:n 19.3.2010 päivätty muistio

Asiasanat	Länsi-Balkan, laajentuminen
Hoitaa	UM, VNEUS
Tiedoksi	MMM, TPK, TEM, VM, TH, VNK, YM, STM, ALR, PLM, EUE, OPM, SM, OM

KROATIAN JA MUIDEN LÄNSI-BALKANIN MAIDEN EU-LÄHENTYMISEN TILANNE

- ✓ **Kaikilla Länsi-Balkanin mailla on tunnustettu EU-jäsenyysperspektiivi, mitä myös Suomi on tukenut. Pisimmällä EU-integraatiossa on Kroatia, jonka EU-jäsenyysneuvottelut ovat loppuvaiheessa. Neuvotteluissa on kuitenkin vielä haasteita. Liittyminen toteutuu mahdollisesti vuoden 2012 aikana.**
- ✓ **Kroatian ohella Makedonialle on myönnetty jäsenehdokasmaa-asema ja komissio on esittänyt jäsenyysneuvotteluiden aloittamista. Päätöstä neuvotteluiden aloittamisesta ei ole vielä tehty.**
- ✓ **Kaikki muut Länsi-Balkanin maat Bosnia-Hertsegovinaa lukuun ottamatta ovat jättäneet hakemuksen EU:n jäseneksi. Komission lausunto Albanian ja Montenegron hakemuksista odotettavissa syksyn edistymisraporttien yhteydessä. Serbian hakemusta ei ole vielä lähetetty komission lausunnolle.**

Länsi-Balkan on Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan yksi painopistealue, jonka maat on tunnustettu EU:n mahdollisiksi jäsenehdokkaiksi. Länsi-Balkanin maiden EU-jäsenyysperspektiivi vahvistettiin viimeksi joulukuussa 2009 neuvoston päätelmissä. Yleisten ns. Kööpenhaminan poliittisten kriteerien lisäksi hyvät naapuruussuhteet, alueellisen yhteistyön velvoite ja yhteistyö entisen Jugoslavian alueen kv. tuomioistuimen (ICTY) kanssa ovat Länsi-Balkanin maiden erityisehtoja niiden EU-lähentymiselle.

Kroatia pisimmällä EU-integraatiossa

EU käynnisti jäsenyysneuvottelut Kroatian kanssa lokakuussa 2005. Helmikuuhun 2010 mennessä 17 neuvottelulukua on suljettu ehdollisesti. 13 neuvottelulukua on avattu ja ne ovat neuvoston käsiteltävänä.

Komissio arvioi lokakuun 2009 edistymisraportissa, että **Kroatian neuvottelut on mahdollista saada päätökseen vuoden 2010 aikana**. Kroatialta edellytetään kuitenkin lisäponnisteluja jäsenyysvelvoitteiden täyttämiseksi mm. seuraavilla aloilla: oikeuslaitoksen itsenäisyyden ja tehokkuuden parantaminen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, vähemmistöjen oikeuksien kunnioittaminen, ml. pakolaisten paluumuutto ja julkisen hallinnon reformi. Komissio edellyttää lisäksi, että Kroatia poistaa telakkasektorin EU-säädösten vastaiset valtiontuet ennen kuin kilpailupolitiikkaa koskeva neuvotteluluku voidaan avata. Aikataulu on erittäin haasteellinen ja **on todennäköisempää, että neuvottelut vaikeimmista kysymyksistä jatkuvat vuoden 2011 puolelle**.

Oikeuslaitoksen osalta keskeistä on mm. tuomareiden ja syyttäjien nimityskäytäntöjen uudistaminen sekä tuomioistuinlaitoksen rationalisoiminen, ml. tuomioistuinten määrän karsiminen. Komission arvion mukaan korruption vastaisen taistelun rakenteet ovat Kroatiassa pitkälti olemassa, mutta niitä ei ole käytetty tehokkaasti. Pääministeri Jadranka Kosor sekä tammikuussa 2010 uudeksi presidentiksi valittu Ivo Josipovic ovat sitoutuneet voimakkaasti oikeusvaltiollisuuden vahvistamiseen ja korruption kitkemisen tavoitteeseen.

Julkisen hallinnon uudistaminen on Kroatiassa vasta alkuvaiheessa. Kroatian kapasiteetti hallinnoida EU-tukia on edelleen hyvin puutteellinen. Hallinto- ja kontrollirakenteet ovat heikot, henkilöstöä on liian vähän ja pätevän henkilöstön rekrytointi ja sitouttaminen on heikkoa. Alue- ja rakennetukien osalta puutteellinen hallinnointi koituu jäsenyyden toteututtua Kroatian itsensä tappioksi, mikäli se menettää varoja tämän vuoksi.

Kroatian ja Slovenian välinen rajakiista heijastui Kroatian liittymisneuvotteluihin vuonna 2009 ja hidasti neuvottelujen etenemistä. Maiden pääministerit pääsivät syyskuussa 2009 yhteisymmärrykseen rajakiistan ratkaisun ehdoista, jonka jälkeen usean neuvotteluluvun osalta päästiin etenemään.

Komissio esitteli marraskuussa Kroatian liittymisen rahoituspaketin, jotka asettavat raamit mm. Kroatialle myönnettävien EU-tukien määrälle. Paketti koskee nykyisiä rahoituskehyksiä eli vuosia 2012-13 ja sen teknisenä oletuksena on, että Kroatia liittyy jäseneksi vuonna 2012. Komission ehdotukset noudattavat edellisellä laajentumiskierroksella sovittua metodologiaa mm. varojen asteittaisen myöntämisen osalta. Esimerkiksi täydet suorat maataloustuet myönnetään 10 vuoden kuluttua liittymisestä. Neuvosto hyväksyi joulukuussa Kroatian liittymisen rahoitusta koskevat päätelmät, joiden pohjalta komissio voi valmistella EU:n kantaluonnoksia varoja koskevien neuvottelulukujen – maatalous, aluepolitiikka, budjetti – sulkemiseksi.

EU:n neuvosto päätti joulukuussa 2009 perustaa työryhmän **valmistelemaan Kroatian liittymissopimusta**. Työryhmän tehtävänä on Kroatian liittymisneuvottelujen tulosten kirjaaminen oikeudelliseen muotoon ja vaadittavien teknisten mukautusten toteuttaminen.

Työryhmä aloitti työnsä joulukuussa ja se kokoontuu tällä hetkellä kerran viikossa Brysselissä. Ryhmän työskentelystä pääosan muodostavat Kroatian jäsenyyden edellyttämät tekniset mukautukset Unionin yhteiseen säännöstöön, esim. Kroatian lisääminen jäsenmaat kattavaan maalistaan. Toinen kokonaisuus liittyy neuvotteluissa sovittuihin toimiin, jotka merkitsevät muutoksia yhteiseen säännöstöön, esim. siirtymäajat ja poikkeukset. Muutokset kirjataan liittymissopimuksen siten, että ne noudattavat mahdollisimman tarkkaan kunkin neuvotteluluvun sulkemista koskevaa Unionin yhteistä kantaa.

Kolmannen kokonaisuuden muodostaa **Kroatian liittymistä koskeva asiakirja** (*Act of Accession*), joka koskee liittymisen pääperiaatteita, institutionaalisia määräyksiä, budjettimääräyksiä, liittymistä edeltävää tukea ja mahdollisia turvalausekkeita. Asiakirjan työstäminen aloitetaan vasta sitten kun kaikki neuvotteluluvut, ml. neuvottelujen loppuvaiheessa avattavat luvut 34 (instituutiot) ja 35 (muut asiat) on suljettu.

Liittymissopimuksen laatimisessa tullaan noudattamaan Bulgarian ja Romanian liittymissopimusten mallia. Varsinainen liittymissopimus tulee sisältämään ainoastaan Kroatian liittymistä koskevan asiakirjan ja neuvotteluissa sovitut menettelyt. Teknisiä mukautuksia ei tulla liittämään osaksi liittymissopimusta. Kun neuvosto on hyväksynyt tekniset mukautukset, palautuvat ne komissiolle, jonka jälkeen ne hyväksytään liittymissopimuksen allekirjoituksen jälkeen normaaleja lainsäädäntömenettelyjä noudattaen.

Seuraavaan liittymissopimuksen yhteydessä on määrä vahvistaa oikeudellisesti kesäkuun 2009 Eurooppa-neuvostossa sovitut Irlannin takeet sekä lokakuun 2009 Eurooppa-neuvostossa sovittu Tshekille annettu poikkeus EU:n perusoikeuskirjaan.

Muiden Länsi-Balkanin maiden EU-lähentymisen tilanne

Makedonia (FYROM) sai EU-hakijamaastatuksen joulukuussa 2005. Lokakuussa 2009 antamassaan edistymisraportissa komissio arvioi, että Makedonia on edistynyt merkittävästi vaadittavien uudistusten toimeenpanossa ja täyttää jäsenyysneuvottelujen avaamiselle asetetut keskeiset vaatimukset. Komissio suositteli jäsenyysneuvottelujen avaamista. Samalla se kuitenkin muistutti, että hyvien naapurisuhteiden ylläpito ml. nimikysymyksen ratkaisu, on ensiarvoisen tärkeää. Tällä haluttiin rohkaista Makedoniaa käyttämään otollinen tilaisuus hyväkseen ja etsimään ratkaisu nimiriitaan Kreikan kanssa ennen joulukuun neuvostoa.

Kiistaan ei kuitenkaan löytynyt sopua ja Kreikka pysyi tunnetussa kannassaan: se ei hyväksy jäsenyysneuvottelujen avaamista ennen kuin nimiriita on ratkaistu. Joulukuussa neuvosto totesi, että jäsenyysneuvotteluasiain palataan Espanjan puheenjohtajakaudella. Samalla se korosti hyvien naapurisuhteiden tärkeyttä ml. nimikysymyksen ratkaisu. Nimikiistan sovittelut jatkuvat edelleen YK-välittäjän avulla. Tällä hetkellä ei voida sanoa, saadaanko asiaan sellainen ratkaisu, joka mahdollistaisi jäsenyysneuvottelujen avaamisen viimeistään kesäkuussa.

Montenegro jätti EU-jäsenyyshakemuksen joulukuussa 2008, **Albania** huhtikuussa 2009 ja **Serbia** joulukuussa 2009. Komission lausunnot (avis) Montenegron ja Albanian hakemuksista tullevat ensi syksyn edistymisraportin yhteydessä. Serbian hakemuksesta neuvosto ei ole vielä pyytänyt komission mielipidettä. Aikataulu liittyy Serbian vakautus- ja assosiaatiosopimuksen ratifiointien aloittamiseen

Bosnia-Hertsegovinan ei ole jättänyt vielä EU-jäsenyyshakemusta. EU:n kantana on toistaiseksi ollut, ettei se voisi käsitellä hakemusta ennen päätöstä Korkean edustajan toimiston (OHR) sulkemisesta. Bosnia-Hertsegovinalla on vaikeuksia täyttää sulkemisen ehdot, jotka koskevat mm. valtion omaisuuden jakoa. On todennäköistä, että tilanne jatkuu ennallaan lokakuun 2010 vaaleihin asti.

Myös **Kosovolla** on EU-jäsenyysspektiivi. Komissio julkaisi lokakuussa 2009 tiedonannon EU:n suhteiden kehittämisestä Kosovon kanssa. Päämääränä on viisumivapaus ja kauppasopimuksesta neuvottelemisen. EU:n ja Kosovon suhdekehitykseen vaikuttaa kuitenkin se, ettei viisi EU-maata ole toistaiseksi tunnustanut Kosovoa itsenäisenä valtiona.